

Механізми державного управління

УДК 351

Непомнящий Александр Михайлович

*доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений будівельник України, президент Громадської спілки
«Міждержавна гільдія інженерів-консультантів»,
професор кафедри комп'ютерних технологій будівництва та
реконструкції аеропортів
Національний авіаційний університет*

Непомнящий Александр Михайлович

*доктор наук по государственному управлению, профессор,
Заслуженный строитель Украины, президент Общественного союза
«Межгосударственная гильдия инженеров-консультантов»,
профессор кафедры компьютерных технологий строительства и
реконструкции аэропортов
Национальный авиационный университет*

Непомнящий Александр

*Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Honored Builder of Ukraine,
President of the Public Union "Interstate Guild of Consulting Engineers",
Professor of Computer Technology, Construction and Reconstruction of Airports
National Aviation University*

Хараїм Ірина Володимирівна

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональна Академія управління персоналом*

Хараим Ирина Владимировна

*кандидат наук по государственному управлению,
доцент кафедры публичного администрирования
Межрегиональная Академия управление персоналом*

Kharaim Iryna

*Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor of the Department of Public Administration
Interregional Academy of Personal Management*

**ПРИКЛАДНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА
ІНЖИНІРИНГОВИХ ПОСЛУГ У БУДІВНИЦТВІ
ПРИКЛАДНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК
СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИНЖИНИРИНГОВЫХ УСЛУГ В
СТРОИТЕЛЬСТВЕ**

**APPLIED SCIENTIFIC RESEARCH AS A COMPONENT OF
ENGINEERING SERVICES IN CONSTRUCTION**

Анотація. Зроблено аналіз поняття «інжинірингу» з точки зору вітчизняної та міжнародної нормативно-правової доктрини. Пропонується здійснювати дослідження розглянутого питання із відсилкою до права інтелектуальної власності, що захищає права творця (автора, винахідника) будь-якої будівельної розробки.

Окремо виділено основні елементи «інжинірингових послуг» як предметного визначника прикладних наукових досліджень у галузі будівництва. На підставі норм Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII від 26.11.2015 р. (редакція від 18.04.2021 р.) здійснено компаративний аналіз між прикладними та фундаментальними науковими дослідженнями з дефінітивної та практично-прикладної точок зору.

Задля повноцінного та обґрунтованого визначення характеру, генезису та основ здійснення наукових досліджень у сфері будівельного інжинірингу, досліджено поняття «проектування». На додаток пропонується доведено, що, Закон України «Про архітектурну діяльність» № 687-XIV від 20.05.1999 р. (редакція від 24.07.2021 р.) виступає

додатковим елементом комплексного аналізу поняття «інжиніринг» як розробницького феномену.

Задля більш повноцінного дослідження окресленої тематики, було використано низку субсидіарних актів нормотворення, як-от : наказ МОН № 1326 від 14.11.2014 р. «Про включення до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави», наказ МОН № 767 від 27.11.2001 р. «Про затвердження Порядку включення до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави» та інші.

Крім цього, у статті проаналізовано інформативні визначення із розділу «Науково-технічна політика» офіційного веб-сайту Мінрегіону, а саме — зі сфери «Науково-дослідні розробки» та «Науково-технічні публічні заходи». Зокрема, дійдено висновку щодо важливості визначення нормативних положень Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» № 850-IX (прийнятий 02.09.2020 р., вступить в силу від 01.01.2023 р.) задля визначення курсу України у галузі інжинірингу та архітектурного розвитку.

Ключові слова: інжиніринг, інжинірингові послуги, будівельні розробки, наукові дослідження, нормотворче регулювання архітектурної діяльності.

Анотація. Произведен анализ понятия «инжиниринга» с точки зрения отечественной и международной нормативно-правовой доктрины. Предлагается проводить исследования рассматриваемого вопроса с отсылкой к праву интеллектуальной собственности, защищающей права создателя (автора, изобретателя) любой строительной разработки.

Отдельно выделены основные элементы инжиниринговых услуг как предметного определителя прикладных научных исследований в области строительства. На основании норм Закона Украины "О научной и научно-технической деятельности" № 848-VIII от 26.11.2015 г. (редакция от 18.04.2021 г.) осуществлен компаративный анализ между прикладными и

фундаментальными научными исследованиями с дефинитивной и практически-прикладной точек зрения.

Для полноценного и обоснованного определения характера, генезиса и основ научных исследований в сфере строительного инжиниринга, исследовано понятие «проектирование». В дополнение доказано, что Закон Украины «Об архитектурной деятельности» № 687-XIV от 20.05.1999 г. (редакция от 24.07.2021 г.) выступает дополнительным элементом комплексного анализа понятия «инжиниринг» как разработочного феномена.

Для более полноценного исследования очерченной тематики был использован ряд субсидиарных актов нормообразования, таких как: приказ МОН № 1326 от 14.11.2014 г. «О включении в Государственный реестр научных учреждений, которым предоставляется поддержка государства», приказ МОН № 717 от 2001 г. «Об утверждении Порядка включения в Государственный реестр научных учреждений, которым оказывается поддержка государства» и другие.

Кроме этого, в статье проанализированы информативные определения из раздела «Научно-техническая политика» официального веб-сайта Минрегиона, а именно из сферы «Научно-исследовательские разработки» и «Научно-технические публичные мероприятия». В частности, сделан вывод о важности определения нормативных положений Закона Украины «О предоставлении строительной продукции на рынке» № 850-IX (принят 02.09.2020 г., вступит в силу от 01.01.2023 г.) для определения курса Украины в области инжиниринга и архитектурного развития.

Ключевые слова: инжиниринг, инжиниринговые услуги, строительные разработки, научные исследования, нормотворческое регулирование архитектурной деятельности.

Summary. An analysis of the concept of "engineering" in terms of domestic and international legal doctrine. It is proposed to carry out research

on this issue with reference to intellectual property law, which protects the rights of the creator (author, inventor) of any construction project.

Separately, the main elements of engineering services as a subject determinant of applied scientific research in the field of construction are highlighted. Based on the norms of the Law of Ukraine "On Scientific and Scientific and Technical Activities" No. 848-VIII dated November 26, 2015 (as amended on April 18, 2021), a comparative analysis was carried out between applied and fundamental scientific research from the definitive and practical-applied points of view.

For a full and reasonable definition of the nature, genesis and foundations of scientific research in the field of construction engineering, the concept of "design" has been investigated. In addition, it is proved that the Law of Ukraine "On Architectural Activities" No. 687-XIV dated May 20, 1999 (as amended on July 24, 2021) is an additional element of a comprehensive analysis of the concept of "engineering" as a development phenomenon.

For a more complete study of the outlined topics, a number of subsidiary normative acts were used, such as: order of the Ministry of Education and Science No. 1326 of November 14, 2014 "On inclusion in the State Register of scientific institutions that are provided with state support", order of the Ministry of Education and Science No. 717 of. 2001 "On Approval of the Procedure for Inclusion in the State Register of Scientific Institutions Supported by the State" and others.

In addition, the article analyzes informative definitions from the section "Scientific and technical policy" of the official website of the Ministry of Regional Development, namely from the sphere "Research developments" and "Scientific and technical public events". In particular, it was concluded that it is important to determine the normative provisions of the Law of Ukraine "On Provision of Construction Products on the Market" № 850-IX (adopted on 02.09.2020, will come into force on 01.01.2023) to determine Ukraine's course in engineering and architecture. development.

Key words: *engineering, engineering services, construction developments, scientific research, rule-making regulation of architectural activity.*

Постановка проблеми. Прикладні наукові дослідження як складова інжинірингових послуг у будівництві — комплексне питання, що включає елементи розробки, проєктування та будівництва окремих елементів (об’єктів) будівництва та архітектури відповідно до раніше зазначених специфічних законів України та Наказів МОН, а також — загального Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-XII від 23.12.1993 (редакція від 14.08.2021 р.), що захищає проєктування, наукові дослідження та інжиніринг як процес надання послуг під час будівництва — в першу чергу, з точки зору охорони інтелектуальних здобутків автора такого твору [1].

Крім цього, поняття «інжинірингові послуги» широко і активно використовується в міжнародній практиці, але є доволі новим для України, тому для цілей статті важливим стало визначення та аналіз місця України в сфері інжинірингових послуг. Для цього важливо побічно дослідити роль та позиціонування наукових досліджень у будівництві США та Європейського Союзу як провідних експортних центрів у відповідній галузі.

Задля ефективного контекстного виокремлення статусу покращення темпів проєктування об’єкта архітектури необхідно було дослідити проблеми та перспективи аутсорсингових рішень у сфері інжинірингу на прикладах України, Європи та США.

Для більш повного розуміння поняття «інжиніринг» та «інжинірингові послуги» доцільно було звернутися до положень WTO (World Trade Organization), де надаються визначення даних явищ з точки зору дотичності до інноваційного менеджменту, інтелектуального капіталу та нематеріальних активів [2].

Поміж тим, для дослідження було важливим виокремлення понять «інжинірингова логістика», «інжинірингова компанія», «світовий ринок інжинірингових послуг» тощо. У цьому контексті варто відмітити роль та місце України в процесах інтернаціонального обміну з питань інженерно-технічного інноваційного розвитку.

Також у статті виокремлено перспективи впровадження та застосування комп'ютерного інжинірингу у сфері будівництва в Україні із урахуванням іноземного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання прикладних наукових досліджень як складової інжинірингових послуг у будівництві — предмет дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, застосовним є науковий доробок І. Балабанова, К. Дорофєєва, О. Кузьміна, Ю. Чубатюк, А. Ярощука, Р. Гаррінгтона, М. Чемпі, М. Робсона та інших.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) — дослідити та визначити особливості впровадження прикладних наукових досліджень як складової інжинірингових послуг на прикладі України, а також — із виокремленням євроатлантичних підходів, запроваджених ЄС та США.

Виклад основного матеріалу. Для початку, необхідно надати визначення поняттю «інжиніринг», що застосовується у вітчизняній та зарубіжній доктринах.

Так, на думку І. Балабанова, інжиніринг як явище доцільно розглядати через призму «технологічного знання» як його рушійної сили. Отже, це — роботи і послуги, що прямо пов'язані із науково-дослідними та дослідно-конструкторськими (НДР / ДКТР) роботами як першоосною інженерного будівництва (проектування об'єктів) [3].

Продовженням даної позиції є думка А. Румянцева, що визначає інжиніринг як певний набір знань та навичок із створення, розробки та впровадження інженерно-консалтингових послуг щодо будівництва. Окрім того, за переконанням автора, необхідною є наявність «управлінського хисту» як передумови успішної комерціалізації об'єкта інтелектуальної

діяльності архітектора (кінцевий результат — проєкт / розробка / план / нарис / ескіз об'єкта будівництва) [4].

Загалом, прямим аспектом розбудови інжинірингу виступають глобалізаційні та інформатизаційні перетворення. З огляду на стійку тенденцію зростання обсягу інжинірингових послуг на глобальному ринку, при чому 95 % експорту інжинірингових послуг припадає на фірми високорозвинених країн, особливо важливо для України — вміла рецепція нормативно-правових, звичаєвих та ділових підходів щодо вдосконалення науково-інжинірингових досліджень у будівництві із доктринально-теоретичних та практичних позицій ЄС та США виступає вимогою та потребою часу [5].

Законодавче визначення поняття «інжиніринг» у сфері будівництва наведено у Законі України «Про архітектурну діяльність» № 687-XIV від 20.05.1999 р. (редакція від 24.07.2021 р.). По-перше, такі послуги мають інженерно-технічний характер; по-друге, подібна діяльність здійснюється виключно у сфері будівництва; по-третє, інжинірингова діяльність складається з економічних, розробницьких, виробничих та документальних етапів: під час них здійснюється різногалузевий консалтинг, координація безпосереднього будівельного процесу та технічний нагляд за архітектурним забезпечення об'єкта, що проєктується [6].

Говорячи про інжиніринг, одразу доцільно звернути увагу на поняття «проєктування», адже це — передумова результату у сфері інжинірингових послуг будівництва. Зокрема, у п. 27 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII від 26.11.2015 р. (редакція від 18. 04. 2021 р.) визначається поняття науково-технічного результату як моделювання, під час якого використовуються ескізи та будь-які проєкти. Проєктування передбачає використання науково-методичного, матеріально-процесного, технологічного базису [7].

Крім того, додатковим елементом проєктування може виступати експериментальна розробка. Подібний підхід передбачений у п. 28 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Де-факто, це — трамплін між науково-теоретичним вченням та аспектом практичного здійснення будь-якої процедури. Норма статті вказує на те, що результат такої діяльності — створення принципово нового об'єкта інтелектуальної власності. Як зазначалося раніше, процес створення твору архітектури ототожнюється із положеннями Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Окрім архітектурних розробок, фундаментальні та прикладні наукові дослідження також є основними формами наукової діяльності. При цьому прикладні дослідження можна розглядати як пошук шляхів практичного використання результатів фундаментальних наукових досліджень у різних галузях економіки, прямим наслідком яких є створення інновацій. Дослідження (дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні, пошукові, проектно-пошукові та ін. роботи), пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до їх практичного використання, є основними формами науково-технічної діяльності. Визначення основних термінів, що використовуються в дефініціях, наведено на рис. 1.

Наступний аспект, на який варто звернути увагу — державна підтримка виробничо-орієнтованих наукових установ, в тому числі — у галузі будівництва. На загальному рівні вона забезпечується ст. 12 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», де виділено науковий, виробничий та економічний підтексти створення Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави. Максимальний строк включення до реєстру складає 5 років. Окрім цього, для таких наукових установ надаються податкові пільги, але із застереженням щодо неможливості зміни галузевого виду наукової та науково-технічної діяльності. На додаток, для таких установ існує

зобов'язання: 50% від доходу спрямовувати на матеріально-технічні, науково-прикладні та теоретико-методологічні дослідження.

діяльність	• Застосування своєї праці до чого-небудь
дослідження	• дія за значенням досліджувати, дослідити • наукова праця, в якій досліджується яке-небудь питання
розробка	• результат всебічного вивчення, дослідження якого-небудь питання, якоїсь проблеми
прикладний	• який має практичне значення, не теоретичний
фундаментальний	• ґрунтовний, глибокий, капітальний
науковий	• який займається розробкою питань науки
проекування	• комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам
інжиніринг	• інженерно-консультативні послуги, пов'язані з підготовкою виробничого процесу, або послуги із забезпечення нормального перебігу процесу виробництва та реалізації продукції

Рис. 1. Визначення основних термінів

Джерело: удосконалено авторами

До набуття Україною незалежності діяла система базових галузевих наукових інститутів, що проводили фундаментальні та прикладні дослідження, але з розпадом радянської системи обсяги державної підтримки зменшувалися, що призводило до ліквідації значної кількості інститутів, а сам галузевий підхід втратив свою значимість. Наразі актуальним є функціональний підхід і популярності набуває створення інжинірингових організацій за зразком європейської практики.

Відповідно до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, стосовно будівельної галузі виділяємо такі заклади: Державне підприємство «Науково-дослідний інститут будівельного виробництва» Міністерства розвитку громад та територій України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» Міністерства освіти і науки України, Київський національний університет будівництва і архітектури тощо [8]. Як було

зазначено раніше, науково-технічна політика у сфері будівництва провадиться Мінрегіоном. У першу чергу, це стосується впровадження проєвропейських підходів (Регламент ЄС 305/2011) у Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку».

Відповідно, у листопаді 2021 року Мінрегіоном було проведено круглий стіл щодо процесу імплементації даних положень у вітчизняне законодавство. Серед питань, що обговорювалися, були: вдосконалення, гармонізація вітчизняної нормативної бази задля повноцінного та ефективного функціонування Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку»; процедура техніко-технологічного розвитку будівництва шляхом надання більш чітких стандартів — за прикладом Європи; контроль та нагляд за станом ринку будівництва, та головне — готовність відповідних осіб до імплементації Регламенту ЄС 305/2011 [9].

Додатково, Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку» зробить обов'язковими такі вимоги ринку, як «якість» та «безпечність». Відтак, процедура надання та продажу такої продукції набуде ознак, притаманних ЄС [10].

Окрім того, на факультативному рівні запроваджено Перелік національних стандартів (дотичний та доповнює Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку»). Перелік включає види діяльності у сфері будівництва та інжинірингу, що мають здійснюватися відповідно до ДСТУ. Наприклад, мова йде про застосування відповідних матеріалів, скла, світлових елементів (опор, систем освітлення), систем пожежної сигналізації у процесі архітектурного проєктування. При цьому, здійснено посилання на ст. 11-2 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» 124-VIII від 15.01.2015 р. (редакція від 03.07.2020 р.) та статті 17 Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» [11].

У свою чергу, на основі ст. 11-2 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», а також — ст. 18 Закону України

«Про надання будівельної продукції на ринку» Мінрегіон впровадив Перелік документів, що визначає застосовність та реальність впровадження Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» — в першу чергу, в контексті процесів євроінтеграції. Перелік вичерпний та містить 270 пунктів таких критеріїв (документів) [12].

У той самий час, нещодавно Мінрегіоном здійснено наукову розробку, що стосувалася безпосередньо алгоритмів складання національних стандартів відповідно до імперативних нормативів Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку». Даний фаховий процес було виконано ТОВ «Національний атестаційно-навчальний центр» (2021 р.). Загальна мета — приведення вищезазначеного галузевого ЗУ до стандартів, що встановлюються у праві ЄС — зокрема, із врахуванням вищезгаданого Регламенту ЄС 305/2011 [13].

Крім того, здійснено посилення на наказ Мінрегіону «Про затвердження Переліків прикладних науково-технічних розробок, щодо яких здійснюватиметься фінансування у 2021 році за бюджетною програмою КПКВК 2751030» № 89 від 09.04.2021 р. та Перелік категорій будівельної продукції (ПКМУ від 28.04.2021 р. № 426). Окрім цього, існує Перелік гармонізованих європейських стандартів, що публікуються в Офіційному Журналі ЄС (Official Journal of the European Union), який дозволяє виокремити вихові елементи здійснення ринково-проектувальних та архітектурно-будівельних ітерацій в Україні із виокремленням тенденцій Європи — в руслі безпеки та прозорості [14].

Оскільки концептуальною основою відповідних державотворчих перетворень в Україні є саме Регламент ЄС 305/2011, варто зупинитися на тих ідеях, що впроваджені даним нормативним документом та мають бути застосовані в Україні [15].

Регламент ЄС 305/2011 (Construction Products Regulation, CPR) – це нормативний акт Європарламенту та Європейської Ради, прийнятий з метою спрощення та роз'яснення існуючих правил розміщення продукції

на ринку будівельних виробів. Основна мета — гарантувати, що будівельне обладнання та матеріали, котрі знаходяться в обігу на території ЄС, відповідають стандартам, а також виготовлені таким чином, що гарантують безпеку та захист життя та здоров'я людей, майна та навколишнього середовища. Те саме стосується і процесу прикладних наукових досліджень як субскладової даного процесу.

Крім того, матеріали, що використовуються у будівельних роботах на території Європейської економічної зони (ЄЕЗ), зобов'язані відповідати вимогам Регламенту ЄС 305/2011 щодо будівельних матеріалів. Якщо за певним товаром або категорією товарів існує гармонізований стандарт (Harmonized Product Standard), то товар повинен отримати маркування CE, а наукові розробки не мають порушувати його принципових положень. Маркування CE означає, що продукт відповідає вимогам Регламенту, а також склав Декларацію експлуатаційних характеристик (Declaration of Performance – DoP) у належному вигляді (рис. 2).

Рис. 2. Елементи Регламенту 305/2011

Джерело: удосконалено авторами

Щодо правових основ Регламенту 305/2011, зазначимо наступне. Він вводить в дію такі положення: маркування продукції знаком CE; гармонізовані технічні стандарти (EN) проєктно-розробницьких характеристик виробу (продукту); загальну систему перевірки якості для кожної категорії продукції та процесу її створення (виробництва); ієрархію компетентних органів перевірки щодо дотримання законодавства Союзу.

Регламентом ЄС 305/2011 надається дуже своєрідне, проте містке визначення «будівельної продукції». Відтак, це — будь-який товар або комплект товарів, вироблений та розміщений на ринку для постійного використання в будівельних цілях, який впливає на якість будівельних робіт.

Зasadничі елементи Регламенту ЄС 305/2011 надаються також щодо Декларації експлуатаційних характеристик ((Declaration of Performance, DoP). Таким чином, Декларацію має бути подано у паперовому чи електронному вигляді, опубліковано онлайн відповідно до Делегованого Регламенту Єврокомісії №157/2014 (Про умови забезпечення доступу до декларації про експлуатаційні характеристики будівельної продукції на веб-сайті). Мінімальний зміст Декларації повинен включати: тип продукту; систему оцінки готового продукту та способів (засобів, методик, характеристик) виконання НДР та ДКТР (науково-дослідних / дослідно-конструкторських та технологічних робіт); номер та дату гармонізованого стандарту; призначення; перелік основних характеристик; опис хоча б однієї з основних характеристик. Для складання Декларації відповідності та отримання маркування необхідно пройти перевірки за декількома системами залежно від виду продукції.

Наступним важливим елементом Регламенту ЄС 305/2011 є системи атестації, що, відповідно до ініціативи уряду України, повинні бути поступово впроваджені на вітчизняному рівні. Існує шість Систем: Система 1 - Атестація продукції без проведення контрольних тестів; Система 1+ – Атестація продукції за допомогою контрольних тестів;

Система 2 - Атестація контролю виробничих процесів (КПП) без подальшого моніторингу; Система 2+ – Атестація контролю виробничих процесів (КПП) з подальшим моніторингом; Система 3 - Первинне тестування (Initial type testing); Система 4 – Контроль виробником, без залучення компетентних органів.

Відзначимо, що саме подібні підходи та їх застосування в Україні дозволили б вивести процес прикладних наукових досліджень та інжинірингових послуг будівництва на принципово новий рівень. Таким чином, видається можливим створити ієрархічну структуру будівництва, основними елементами котрої буде контроль, моніторинг та перевірка не лише кінцевого результату архітектурних ітерацій, але й проміжних (процесних) елементів їх досягнення.

Окремо, варто згадати про специфічний вид інжинірингових послуг, що, знову-таки, є дотичним до процесу будівництва — науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи. Дані види робіт передбачає ст. 892 – 900 (Глава 62) Цивільного кодексу України № 435-IV від 16. 01. 2003 р. (редакція від 28. 10. 2021 р.). Відповідно, за договорами НДР/ДКТР допустиме виконання певних досліджень, розробок, ескізів, зразків чи технічної документації підрядником (виконавцем) на вимогу замовника. При цьому, зберігаються класичні вимоги до правочинів, встановлені ст. 208 ЦК — щодо письмової форми, а також — щодо прав, обов'язків та відповідальності сторін договору (ст. 897 – 900 ЦК). Окремо варто згадати про факультативну вимогу щодо конфіденційності договорів (ст. 895 ЦК), котра забороняє замовникові або виконавцю розголошувати певні дані статистичного, дослідницького, розробницького чи виконавчого характеру. Це, звісно, застосовно і до об'єктів архітектури (будівництва) [16].

Як зазначалося вище, оскільки науково-технічна діяльність та будівельний інжиніринг – результат (наслідок) праці певної особи (осіб), він є об'єктом права інтелектуальної власності. (далі – ІВ). Якщо розглядати архітектурні споруди з точки зору права ІВ (службовий винахід

– інжиніринг), він має відповідати таким аспектам: новизна, промислова придатність, винахідницький рівень — інакше називаються умовами патентоздатності (норми Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» № 3687-ХІІ від 15.12.1993 р. (редакція від 14.10.2020 р.) [16; 18].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Детальний та комплексний аналіз тематики інжинірингу у сфері будівництва дозволяє виокремити наступні висновки. По-перше, інжинірингові послуги – усталена практика у будівельній галузі технічно розвинених країн (будівельно-архітектурні ініціативи ЄС та їх впровадження Україною – яскравий приклад). Фактично, за своєю суттю інжиніринг – індикатор прикладних наукових досліджень як конгломерату (сукупності) певних його обов’язкових елементів (НДР та ДКТР як його складові) [19; 20].

По-друге, інжиніринг – це вид інтелектуальної діяльності, що забезпечує ефективність реалізації будівельних проектів та впровадження інноваційних технологій, у т.ч. за рахунок впровадження прикладних наукових досліджень. Останні – рушійна сила новацій, що спрямовується та координується в Україні із застосуванням організаційно-правових механізмів державного управління а кращих міжнародних практик.

Наостанок, позиції України у міжнародному інжинірингу наразі є слабкими, але спостерігається позитивна тенденція до трансформації існуючої усталеної системи та появи вітчизняних інжинірингових компаній. Тож питання державної підтримки розвитку прикладних наукових досліджень як складової інжинірингових послуг при будівництві потребує окремої уваги [21]. По мірі зростання питомої ваги інтелектуальних послуг у будівництві зростає потреба у вдосконаленні державного регулювання цього напрямку. У цьому контексті, знову-таки, доцільно згадати досвід Європи та Регламент ЄС 305/2011, а також — Делегований Регламент Єврокомісії №157/2014 (Про умови забезпечення

доступу до декларації про експлуатаційні характеристики будівельної продукції) як спосіб досягнення вимог Євроінтеграції, цифровізації, діджиталізації та інформатизації світової спільноти (розробницького, інженерно-технічного простору у сфері архітектурного проектування).

Література

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
2. World Trade Organization (WTO): official website. URL: <https://www.wto.org>
3. Балабанов І. Інноваційний менеджмент: Санкт-Петербург, 2000. 208 с.
4. Румянцев А., Коваленко О. Світовий ринок послуг. Київ, 2006. 456 с.
5. Кондратюк А.А., Манаєнко І.М. Розвиток міжнародного інжинірингу: світові тенденції та вітчизняні реалії / А.А. Кондратюк, І.М. Манаєнко // Актуальні проблеми економіки та управління. 2017. №11. С. 1-8.
6. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20 трав. 1999 р. № 687-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
7. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 лист. 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
8. МОН : Про Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави. URL: <http://rnib.rit.org.ua>
9. Мінрегіон : Круглий стіл щодо актуальних питань імплементації Регламенту ЄС 305/2011, 23.11.2021 р. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnichna-politika/naukovo-doslidni-rozrobki/informacziya-shhodo-naukovo-tehnichnyh-rozrobok-napravlenyh-na-implementacziyu-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku->

reglamentu-yes-305/kruglyj-stil-shhodo-aktualnyh-pytan-
implementacziyi-reglamentu-yes-305-2011/

10. Про надання будівельної продукції на ринку : Закон України від 2 верес. 2020 р. № 850-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20>
11. Мінрегіон : Проект наказу «Перелік національних стандартів для цілей застосування Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку». URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnicna-politika/naukovo-doslidni-rozrobki/informacziya-shhodo-naukovo-tehnicnyh-rozrobok-napravlenyh-na-implementacziyu-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku-reglamentu-yes-305/proyekt-nakazu-perelik-nacziionalnyh-standartiv-dlya-czilej-zastosuvannya-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku/>
12. Перелік європейських документів з визначення прийнятності для цілей застосування Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» : Проект наказу Мінрегіону. Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnicna-politika/naukovo-doslidni-rozrobki/informacziya-shhodo-naukovo-tehnicnyh-rozrobok-napravlenyh-na-implementacziyu-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku-reglamentu-yes-305/proyekt-nakazu-perelik-yevropejskyh-dokumentiv-z-vyznachennya-pryjnyatnosti-dlya-czilej-zastosuvannya-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku/>
13. Мінрегіон : Інформація про завершену наукову розробку «Проведення аналізу та розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо складання переліку національних стандартів для цілей застосування Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку». URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnicna-politika/naukovo->

tehnichni-publichni-zahodi-naukovo-tehnichna-politika/informacziya-pro-zavershenu-naukovu-rozrobku-provedennya-analizu-ta-rozroblennya-naukovo-obgruntovanyh-propozyczij-shhodo-skladannya-pereliku-nacjonalnyh-standartiv-dlya-czilej-zastosuvannya-za/

14. Мінрегіон : Додаток 1 (Перелік Гармонізованих Європейських Стандартів, опублікованих в Official journal of the European Union (OJEU)). 40 с.
15. Регламент ЄС 305/2011 Європарламенту та Ради Європи про встановлення гармонізованих умов для розповсюдження на ринку будівельної продукції та відміни Директиви 89/106/ЄС. URL: <http://www.icqc.eu/userfiles/File/REGULATION%20EC%20305.pdf>
16. Цивільний кодекс України : Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
17. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15 груд. 1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
18. Непомнящий О.М. Державне регулювання інжинірингової діяльності: міжнародний досвід / О.М. Непомнящий // Експерт: парадигми юридичних наук та державного управління. 2021. № 2(14). С. 254-263. DOI: [10.32689/2617-9660-2021-2\(14\)-254-263](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2(14)-254-263)
19. Непомнящий О.М. Державне управління інжиніринговою діяльністю як об'єкт дослідження вітчизняної державно-управлінської науки / О.М. Непомнящий // Наукові перспективи: журнал. 2021. № 3(9). С. 136-146.
20. Хараїм І.В. Теоретичні аспекти публічного управління інжиніринговою діяльністю у будівництві із залученням інженера-консультанта / І.В. Хараїм // Вчені записки Таврійського національного університету. 2019. Т. 30 (69). № 2. С. 101-107.
21. Хараїм І.В. Співробітництво України з міжнародними організаціями для модернізації публічної політики управління ризиками в

будівництві / І.В. Хараїм // Актуальні проблеми державного управління. 2018. Вип. 1 (53). С. 66-71.

References

1. Pro avtorske pravo i sumizhni prava : Zakon Ukrainy vid 23 hrud. 1993 r. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
2. World Trade Organization (WTO): official website. URL: <https://www.wto.org>
3. Balabanov I. Innovatsiinyi menedzhment: Sankt-Peterburh, 2000. 208 s.
4. Rumiantsev A., Kovalenko O. Svitovyi rynek posluh. Kyiv, 2006. 456 s.
5. Kondratiuk A.A., Manaienko I.M. Rozvytok mizhnarodnoho inzhynirynhu: svitovi tendentsii ta vitchyzniani realii / A.A. Kondratiuk, I.M. Manaienko // Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia. 2017. №11. S. 1-8.
6. Pro arkhitekturnu diialnist : Zakon Ukrainy vid 20 trav. 1999 r. № 687-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
7. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist : Zakon Ukrainy vid 26 lyst. 2015 r. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
8. MON : Pro Derzhavnyi reiestr naukovykh ustanov, yakym nadaietsia pidtrymka derzhavy. URL: <http://rnib.rit.org.ua>
9. Minrehion : Kruhlyi stil shhodo aktualnykh pytan implementatsii Rehlamentu Yes 305/2011, 23.11.2021 r. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnichna-politika/naukovo-doslidni-rozrobki/informacziya-shhodo-naukovo-tehnichnyh-rozrobok-napravlenyh-na-implementacziyu-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkczii-na-rynku-reglamentu-yes-305/kruglyj-stil-shhodo-aktualnyh-pytan-implementacziyi-reglamentu-yes-305-2011/>
10. Pro nadannia budivelnoi produktsii na rynku : Zakon Ukrainy vid 2 veres. 2020 r. № 850-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20>

11. Minrehion : Projekt nakazu «Perelik natsionalnykh standartiv dlia tsilei zastosuvannia Zakonu Ukrainy «Pro nadannia budivelnoi produktsii na rynku». URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnichna-politika/naukovo-doslidni-rozrobki/informacziya-shhodo-naukovo-tehnichnyh-rozrobok-napravlenyh-na-implementacziyu-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku-reglamentu-yes-305/proyekt-nakazu-perelik-naczionalnyh-standartiv-dlya-czilej-zastosuvannya-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku/>
12. Perelik yevropejskykh dokumentiv z vyznachennia pryiniatnosti dlia tsilei zastosuvannia Zakonu Ukrainy «Pro nadannia budivelnoi produktsii na rynku» : Projekt nakazu Minrehionu. Rezhym dostupu: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnichna-politika/naukovo-doslidni-rozrobki/informacziya-shhodo-naukovo-tehnichnyh-rozrobok-napravlenyh-na-implementacziyu-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku-reglamentu-yes-305/proyekt-nakazu-perelik-yevropejskykh-dokumentiv-z-vyznachennya-pryjnyatnosti-dlya-czilej-zastosuvannya-zakonu-ukrayiny-pro-nadannya-budivelnoyi-produkcziyi-na-rynku/>
13. Minrehion : Informatsiia pro zavershenu naukovu rozrobku «Provedennia analizu ta rozroblennia naukovo obgruntovanykh propozyztsii shchodo skladannia pereliku natsionalnykh standartiv dlia tsilei zastosuvannia Zakonu Ukrainy «Pro nadannia budivelnoi produktsii na rynku». URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/naukovo-tehnichna-politika/naukovo-tehnichni-publichni-zahodi-naukovo-tehnichna-politika/informacziya-pro-zavershenu-naukovu-rozrobku-provedennya-analizu-ta-rozroblennya-naukovo-obgruntovanyh-propozyczij-shhodo-skladannya-pereliku-naczionalnyh-standartiv-dlya-czilej-zastosuvannya-za/>

14. Minrehion : Dodatok 1 (Perelik Harmonizovanykh Yevropeiskykh Standartiv, opublikovanykh v Official journal of the European Union (OJEU)). 40 s.
15. Rehlament YeS 305/2011 Yevroparlamentu ta Rady Yevropy pro vstanovlennia harmonizovanykh umov dlia rozpovsiudzhennia na rynku budivelnoi produktsii ta vidminy Dyrektyvy 89/106/IeS. URL: <http://www.icqc.eu/userfiles/File/REGULATION%20EC%20305.pdf>
16. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16. 01. 2003 r. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
17. Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli : Zakon Ukrainy vid 15 hrud. 1993 r. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
18. Nepomniashchyi O.M. Derzhavne rehuliuвання inzhynirynhovoї diialnosti: mizhnarodnyi dosvid / O.M. Nepomniashchyi // Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk ta derzhavnoho upravlinnia. 2021. № 2(14). S. 254-263. DOI: 10.32689/2617-9660-2021-2(14)-254-263
19. Nepomniashchyi O.M. Derzhavne upravlinnia inzhynirynhovoї diialnistiu yak obiekt doslidzhennia vitchyznianoї derzhavno-upravlinskoї nauky / O.M. Nepomniashchyi // Naukovi perspektyvy: zhurnal. 2021. № 3(9). S. 136-146.
20. Kharaim I.V. Teoretychni aspekty publicnoho upravlinnia inzhynirynhovoї diialnistiu u budivnytstvi iz zaluchenniam inzhenera-konsultanta / I.V. Kharaim // Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu. 2019. T. 30 (69). № 2. S. 101-107.
21. Kharaim I.V. Spivrobotnytstvo Ukrainy z mizhnarodnymy orhanizatsiiamy dlia modernizatsii publicnoi polityky upravlinnia ryzykamy v budivnytstvi / I.V. Kharaim // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia. 2018. Vyp. 1 (53). S. 66-71.